

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร และ (3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 430 บริษัท ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 414 บริษัท ได้มาจากเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากบริษัท 8 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ กลุ่มเทคโนโลยี สำหรับการเลือกตัวอย่างในแต่ละกลุ่มใช้วิธีการสุ่มแบบโควตาตามอัตรากลุ่มละ 21 บริษัท รวมบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 168 บริษัท สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ (1) ผู้แทนบริษัท จำนวน 168 คน (2) กรรมการบริษัท บริษัทละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย จำนวน 504 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ (1) แบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเครื่องมือทั้ง 2 ฉบับ ใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา สำหรับคุณภาพด้านความเที่ยงในตอนต้นที่ 4 ของแบบสอบถาม (ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบ) ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2555 ถึง เดือนพฤษภาคม 2556 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย (1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำผลการวิเคราะห์มาจัดกลุ่มตามประเด็นที่ต้องการศึกษา และ (2) สถิติเชิงสรุปอ้างอิง คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

สรุปผลการวิจัย

เป็นการสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้: -

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม คณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.06$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นด้านที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, $SD = 0.16$) รองลงมา คือ ด้านอำนาจหน้าที่ ($\bar{x} = 4.46$, $SD = 0.11$) และด้านการประชุม ($\bar{x} = 4.40$, $SD = 0.49$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ระดับการศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบ (2) ประสบการณ์ในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (3) องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้: -

2.1 ระดับการศึกษา พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก (ค่าเฉลี่ย=4.55 และ ค่าเฉลี่ย=4.20 ตามลำดับ) และคณะกรรมการตรวจสอบที่มี

คุณวุฒิปริญญาโทมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก (ค่าเฉลี่ย=4.46 และ ค่าเฉลี่ย=4.20 ตามลำดับ)

2.2 ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 -10 ปี (ค่าเฉลี่ย=4.56) และมากกว่า 10 ปี (ค่าเฉลี่ย=4.40) มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 3 ปี (ค่าเฉลี่ย=4.00) อย่างไรก็ตาม กลับพบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่ำกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 -10 ปี

2.3 จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบอิสระ (จำนวนระหว่าง 3-5 คน) ไม่ได้มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ แต่กลับพบว่า การรู้และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง (บทบาทและหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบอิสระ) มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 5 ข้อ ดังนี้ -

3.1 การส่งเสริมให้คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการอิสระได้ปฏิบัติหน้าที่และแสดงความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญ ส่งเสริม และสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบในด้านการประชุมเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านอำนาจหน้าที่ และด้านสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบ

3.2 การสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการอิสระ ควรพิจารณาให้มีคุณสมบัติเฉพาะตัวครบถ้วน ได้แก่ (1) มีความชำนาญเหมาะสมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย (2) อย่างน้อย 1 คน มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน และมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงของงบการเงิน (3) สามารถอุทิศเวลาอย่างเพียงพอในการดำเนินงาน (4) ได้รับการอบรม และเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และ (5) เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทอย่างต่อเนื่อง

3.3 คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการอิสระไม่จำเป็นต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก แต่ควรจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี และควรมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 6 ปี

3.4 องค์ประกอบหรือจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบอิสระ จะพิจารณาจากขนาดของบริษัทและปริมาณข้อมูลทางบัญชีหรือการเงินเป็นหลัก แต่ไม่ควรต่ำกว่า 3 คน เพราะผลการวิจัยพบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบไม่ได้มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบ

3.5 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการตรวจสอบได้รู้และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้มากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ที่ระบุไว้ในเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ หน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานของกิจการ การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดการและควบคุมความเสี่ยงทางธุรกิจ การจัดทำรายงานทางการเงินและเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เหมาะสม การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน และการทำรายการระหว่างกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย จะเน้นการแสดงทัศนะและการเชื่อมโยงข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยกับเอกสารและงานวิจัยในบทที่ 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ข้อ ดังนี้: -

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากผลการวิจัยของ ปรีชา มาตรา (2549) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลในการยับยั้งการจัดการกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นด้านที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านอำนาจหน้าที่ และด้านการประชุมตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบฯ ได้แสดงบทบาทและทำหน้าที่อย่างมี

ประสิทธิภาพและแสดงความรับผิดชอบต่อการตรวจสอบ ติดตาม และกำกับดูแลระบบการบริหารงาน ระบบการควบคุมภายในต่างๆ และข้อมูลทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานครให้มีความน่าเชื่อถือและโปร่งใส และสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

จะเห็นได้ว่า เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อการติดตาม กำกับดูแล และการตัดสินใจทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ย่อมจะช่วยให้การบริหารงานโดยคณะกรรมการบริษัทมีความชัดเจน และเชื่อถือได้ เนื่องจากการสอบทานจากคณะกรรมการตรวจสอบซึ่งเป็นคณะกรรมการชุดย่อย (อมรรัตน์ ศรีวิชานนท์, 2541) จากผลการวิจัยที่พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ในระดับที่สูง ทำให้สะท้อนได้ชัดว่า คณะกรรมการตรวจสอบสามารถแบ่งเบาภาระหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทได้อย่างแท้จริง ในการทบทวนและดำเนินการเพื่อให้เป็นที่มั่นใจว่าคณะกรรมการบริหารและผู้บริหารกิจการได้บริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายที่คณะกรรมการกำหนด ตลอดจนการสร้างความมั่นใจว่าระบบการบริหารงาน ระบบควบคุมภายในและกระบวนการตัดสินใจทางธุรกิจต่างๆ ของบริษัทมีความชัดเจนและโปร่งใส

อย่างไรก็ตาม หากจะพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรจะเริ่มจาก ด้านการประชุม เนื่องจากเป็นด้านที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าด้านสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบ และด้านอำนาจหน้าที่ โดยการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ควรดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่ดีตามคู่มือกรรมการตรวจสอบ (2553 หน้า 14) ดังนี้: -

(1) วาระการประชุม การประชุมแต่ละครั้งควรมีการกำหนดวาระการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน และนำส่งเอกสารประกอบการประชุมให้คณะกรรมการตรวจสอบและผู้เข้าร่วมประชุมเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนการประชุม เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบมีเวลาในการพิจารณาเรื่องต่างๆ หรือเรียกข้อมูลประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม และประเด็นต่างๆ ที่พิจารณาควรครอบคลุมขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมาย (Charter) โดยอย่างน้อยควรมีการประชุมเพื่อพิจารณาใน 5 เรื่อง คือ รายงานทางการเงิน ระบบควบคุมภายใน/ตรวจสอบภายใน รายการที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และงานอื่นที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมาย

(2) จำนวนครั้งและระยะเวลาการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบควรรี้อีกขึ้น เพื่อกำหนดความถี่และช่วงเวลาของการประชุม โดยจำนวนครั้งการประชุมในแต่ละปีขึ้นอยู่กับ ขนาด ความเสี่ยง และความซับซ้อนของธุรกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมปกติอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ตามรอบระยะเวลาการจัดทำรายงานทางการเงิน

(3) ผู้เข้าร่วมประชุมและการออกเสียง กรรมการตรวจสอบควรเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการตรวจสอบทุกครั้ง โดยกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบที่จะต้องมาประชุมเพื่อให้ครบองค์ประชุม โดยปกติจะใช้หลักเดียวกับองค์ประชุมของคณะกรรมการบริษัท คือ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด สำหรับการออกเสียงในการประชุมคณะกรรมการ ตรวจสอบก็อาจใช้หลักการเดียวกับการประชุมของคณะกรรมการบริษัท คือ ถือว่ากรรมการ ตรวจสอบ 1 ราย มี 1 เสียง โดยหากกรรมการตรวจสอบรายใดมีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณา กรรมการตรวจสอบรายนั้นต้องไม่ร่วมพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้น และในการลงคะแนนหากปรากฏว่ามีคะแนนเสียงเท่ากันก็ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก 1 เสียง เป็นเสียงชี้ขาด

(4) รายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการจัดทำรายงานการประชุมทุกครั้ง โดยเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบทำหน้าที่เป็นผู้จัดทำ รายงานการประชุม และควรเสนอรายงานการประชุมให้คณะกรรมการตรวจสอบพิจารณา รวมทั้งนำเสนอต่อคณะกรรมการบริษัทก่อนการประชุมครั้งต่อไป โดยหากกรรมการบริษัทมีข้อซักถาม ประธานกรรมการตรวจสอบ และกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่เป็นผู้ชี้แจงเพิ่มเติม นอกจากนี้เลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบควรติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการตามความเห็น หรือข้อสังเกตของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบรับทราบในการประชุมครั้งต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ (1) ระดับการศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบ (2) ประสบการณ์ในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (3) องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

2.1 ระดับการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีและปริญญาโทมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อมาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทให้ได้มาตรฐานและเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก แต่ควรมีระดับการศึกษาอย่างน้อย คือ ระดับปริญญาตรี นอกเหนือไปจาก คุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์การอนุญาตให้เสนอขายหลักทรัพย์ของสำนักงาน ก.ล.ต. และหลักเกณฑ์การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553)

2.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 -10 ปี และมากกว่า 10 ปี มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 3 ปี แสดงว่า ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่ควรนำมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิวรรณยา ฐปสมุทธ (2550) ที่พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน และสอดคล้องกับคุณสมบัติเฉพาะของคณะกรรมการตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์การอนุญาตให้เสนอขายหลักทรัพย์ของสำนักงาน ก.ล.ต. และหลักเกณฑ์การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553) เฉพาะที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้: -

(1) มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในฐานะกรรมการตรวจสอบตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยกรรมการตรวจสอบต้องสามารถอุทิศเวลาอย่างเพียงพอในการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

(2) สมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 ราย ต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะสามารถสอบทานความเชื่อถือได้ของงบการเงิน และควรได้พัฒนาความรู้ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผล

กระทบต่อความเชื่อถือได้ของงบการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) กรรมการตรวจสอบควรได้รับการอบรมและเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามหน้าที่ของตน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นและควรได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจสอบ (แนวปฏิบัติที่ดี)

ดังนั้น จากผลการวิจัยได้ให้ข้อสรุปที่สำคัญ คือ การสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบจะต้องพิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องด้วย นอกเหนือไปจากการใช้วิธี Cumulative Voting ในการเลือกตั้งกรรมการตรวจสอบ ตามมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 โดยเฉพาะในตำแหน่งเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบควรพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน รวมถึงความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยเหลือคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น อาจแต่งตั้งหัวหน้างานตรวจสอบภายในของบริษัท เป็นต้น

2.3 จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบอิสระ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนระหว่าง 3-5 คน และผลการสัมภาษณ์ พบว่า ไม่ได้มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ แต่กลับพบว่า การรับรู้และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบอิสระมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบในปัจจุบัน กล่าวคือ ตามประกาศคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าด้วยข้อกำหนดเพื่อการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 2) ได้ชี้ให้เห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องเป็นกรรมการของบริษัทและได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยทั่วไปตามมาตรฐานสากลจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบจะอยู่ระหว่าง 3 - 5 คน อย่างไรก็ตาม การที่บริษัทหนึ่งจะมีคณะกรรมการตรวจสอบกี่คน (3 คน 4 คน หรือ 5 คน) ขึ้นอยู่

กับความเหมาะสม ลักษณะธุรกิจ และขนาดของบริษัท เช่น ถ้าเป็นบริษัทขนาดใหญ่มีผู้ถือหุ้นมาก จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบอาจมีประมาณ 5 คน เป็นต้น

โดยสรุป คุณสมบัติหรือคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับผลงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น ธนาภิญญ์ อุตตฤทธิ (2548) พบว่า (1) ความถูกต้องของรายงานทางการเงินมีความสัมพันธ์และผลกระทบในเชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน และ (2) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านความรับผิดชอบต่อผู้ตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์และผลกระทบในเชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน หรือ ศนิพร จันทรสถาวร (2546) ได้ค้นพบว่า คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบส่งผลต่อประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกิจการ เช่น ได้รับความเชี่ยวชาญ บทบาทการเป็นผู้ประสานงานของคณะกรรมการตรวจสอบ อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร และการสนับสนุนฝ่ายตรวจสอบภายใน เป็นต้น

สำหรับผลงานวิจัยเรื่องนี้ พบว่า จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ แต่การรับรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญมากกว่า กล่าวคือ คณะกรรมการตรวจสอบจะช่วยแบ่งเบาและช่วยสอบถามความระมัดระวังในการปฏิบัติของคณะกรรมการบริษัท โดยจะต้องรับรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่สำคัญตามที่ตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องครอบคลุม 6 ประการ คือ (1) สอบทานให้บริษัทที่มีการรายงานทางการเงินอย่างถูกต้องและพอเพียง (2) สอบทานให้บริษัทมีการควบคุมภายใน (Internal Control) และระบบการ ตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล และพิจารณาความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ตลอดจนให้ความเห็นชอบในการพิจารณาแต่งตั้ง โยกย้าย เลิกจ้างหัวหน้างานตรวจสอบภายใน หรือหน่วยงานอื่นใดที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน (3) สอบทานให้บริษัทปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ (4) พิจารณาคัดเลือก เสนอแต่งตั้งบุคคลที่มีความเป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่ผู้สอบบัญชีของบริษัท และเสนอค่าตอบแทนของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งเข้าประชุมกับผู้สอบบัญชีโดยไม่มีฝ่ายจัดการเข้าร่วมประชุมด้วยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (5) พิจารณารายการเกี่ยวโยงกัน หรือรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้

เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ารายการดังกล่าวสมเหตุสมผลและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อบริษัท (6) จัดทำรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท

นอกจากนี้ ยังมีอีกประเด็นที่ควรพิจารณา คือ หากจะให้การปฏิบัติหน้าที่ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กรรมการตรวจสอบไม่ควรเป็นกรรมการในบริษัทจดทะเบียนอื่นเกินกว่า 5 บริษัท เนื่องจากอาจมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทใดบริษัทหนึ่งทำได้ไม่เต็มที่ (แนวปฏิบัติที่ดี) (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553)

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบ
อย่างมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มี
จำนวน 5 ข้อ ดังนี้: -

3.1 การส่งเสริมให้คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการอิสระได้ปฏิบัติหน้าที่และแสดงความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบในด้านการประชุมเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านอำนาจหน้าที่ และด้านสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบ

3.2 การสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็น คณะกรรมการอิสระ ควรพิจารณาให้มีคุณสมบัติเฉพาะตัวครบถ้วน ได้แก่ (1) มีความชำนาญ เหมาะสมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย (2) อย่างน้อย 1 คน มีความรู้ ความเข้าใจ มี ประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน และมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงของการ รายงานทางการเงิน (3) สามารถอุทิศเวลาอย่างเพียงพอในการดำเนินงาน (4) ได้รับการอบรม และเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และ (5) เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทอย่างต่อเนื่อง

3.3 คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการอิสระไม่จำเป็นต้องมีคุณวุฒิ ระดับปริญญาเอก แต่ควรจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี และควรมีประสบการณ์ใน การทำงานอย่างน้อย 6 ปี

3.4 องค์ประกอบหรือจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการ ตรวจสอบอิสระ จะพิจารณาจากขนาดของบริษัทและปริมาณข้อมูลทางบัญชีหรือการเงินเป็น

หลัก แต่ไม่ควรต่ำกว่า 3 คน เพราะผลการวิจัยพบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบไม่ได้มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบ

3.5 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการตรวจสอบได้รู้และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้มากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ที่ระบุไว้ในเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ หน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานของกิจการ การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดการและควบคุมความเสี่ยงทางธุรกิจ การจัดทำรายงานทางการเงินและเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เหมาะสม การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน และการทำรายการระหว่างกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) การส่งเสริมให้คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปฏิบัติหน้าที่และการแสดงความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับการจัดการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบที่จะต้องทำให้เป็นมืออาชีพ

(2) การสรรหา คัดเลือก และแต่งตั้ง คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นคณะกรรมการอิสระ นอกจากคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะแล้ว กรรมการตรวจสอบทุกคนควรจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 6 ปี

(3) การกำหนดองค์ประกอบหรือจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ลักษณะธุรกิจ และขนาดของบริษัท โดยปกติมีประมาณ 3-5 คน และกรรมการตรวจสอบ 1 คน ไม่ควรเป็นกรรมการในบริษัทจดทะเบียนอื่นเกินกว่า 5 บริษัท

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) นอกจากคุณสมบัติด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบแล้ว ควรศึกษาวิจัยอิทธิพลของตัวแปรด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น อายุ

ของกรรมการตรวจสอบ ประสิทธิภาพการบริหารของคณะกรรมการตรวจสอบ สมรรถนะในการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544) เป็นต้น

(2) ควรทำวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative research) เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบว่า ในรอบปีที่ผ่านมา มีผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จหรือไม่ อยู่ในระดับใด และมีปัจจัยได้บ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ และ/หรือมีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิผล